

Vogelpostzegels verzamelen, een leuke hobby!

Tom Loorij

Voor postzegelliefhebbers en vogelaars!

Het motief 'vogels' is uiterst geliefd bij postzegelverzamelaars. Circa een kwart van de Nederlandse motiefverzamelaars spaart het motief 'fauna'. Andere geliefde onderwerpen als sport, schilderijen en auto's blijven daar ver bij achter. Van de verzamelaars 'fauna' heeft zich de helft gespecialiseerd in 'vogels'. Dat vogels zo geliefd zijn is niet zo verwonderlijk. Ze komen van de poolstreken tot op de kleinste oceanische eilanden voor, veel soorten zijn opvallend mooi gekleurd en het belangrijkste wellicht: ze zijn voor de meeste mensen eenvoudig waar te nemen.

Van de 45 Nederlandse en Belgische leden van de Motiefgroep Ornithologie komt de helft uit de filatelistische hoek. De anderen zijn vogelaars die het leuk vinden om ook vogelpostzegels te verzamelen! Velen hiervan zijn actief in het veld of bij een lokale vogelwerkgroep.

Vogelzegels van alle tijden en landen

De oudste vogelzegels stammen uit de negentiende eeuw. Deze waren niet echt bedoeld om vogels op postzegels af te beelden, maar het ging meer om nationale vogels die het symbool van het land waren. Voorbeelden zijn de Zwarte Zwaan uit West-Australië

(uitgegeven in 1854), de Quetzal van Guatemala en de kiwi van Nieuw-Zeeland. Tot de Tweede Wereldoorlog bleef het maar mondjesmaat met de uitgif-

ten van vogelzegels. Gedurende de eerste honderd jaar werden er in totaal slechts 826 vogelzegels uitgegeven. Na 1950 groeide het aantal uitgegeven vogelzegels per jaar echter exponentieel. Rond de eeuwwisseling bedroeg dat al zo'n duizend per jaar. In 2014 werd het hoogste aantal bereikt, namelijk 1379.

Aanvankelijk waren deze zegels van landen die erom bekend staan dat zij een 'traditioneel' uitgiftebeleid hanteren. De laatste twintig jaar zijn het vooral landen uit de Derde Wereld die ontdekten dat ze hun economie een impuls konden geven door het uitgeven van grote aantallen van de meest kleurrijke zegels inclusief grote blokken en souvenirvelletjes. Hiervan zal 99,9% nooit gebruikt

Motivgroep Ornithologie

De Motivgroep Ornithologie is een internationale vereniging met in totaal 155 leden. Ze werd in 1974 in Duitsland opgericht en kreeg gaandeweg veel aanhang in Nederland en België. Daarom werd in 1985 een Nederlands-Belgische afdeling opgericht. Met 45 leden (35 uit Nederland en 10 uit België) heeft deze afdeling maar liefst 29% van alle leden. Zij kan onder de vlag van de moederorganisatie in grote mate autonoom opereren. In 2015 viert de afdeling haar 30-jarig jubileum. Dit jubileum is reden om op diverse manieren aandacht te schenken aan deze hobby. In dit artikel vertellen zij er het een en ander over.

worden om post mee te frankeren, want ze gaan regelrecht de postzegelhandel in waar ze tot verdriet van de serieuze verzamelaars nog steeds door 'plaatjes-verzamelaars' en masse worden gekocht.

In het begin streefden landen ernaar om vooral soorten op de zegels af te beelden die karakteristiek zijn voor dat land. Met de massaproducties werd dit streven al snel verlaten en tref je bijvoorbeeld op zegels van tropische landen pinguïns aan. Guinea, Gambia en Mozambique voeren de ranglijst van landen met massaproductie aan. Nederland vinden we met 88 zegels op een zeer bescheiden 122ste plaats terug.

De laatste jaren hebben ook natuurbeschermingsorganisaties als het Wereld Natuur Fonds en BirdLife International de postzegel als medium voor hun propaganda ontdekt. In samenwerking met de nationale posterijen

Velletje met pinguïns uit Mozambique, één van de Afrikaanse landen dat zeer actief is met het produceren van postzegels.

Een uitgifte in samenwerking met BirdLife International met de sterk bedreigde endemische Seychellendwergooruil *Otus insularis*.

brengen zij zegels uit van vogelsoorten die zij belangrijk vinden, bijvoorbeeld omdat ze bedreigd worden. Diverse landen hadden hier al eerder op ingehaakt door jaarlijks een bepaalde soort tot 'vogel van het jaar' uit te roepen en deze ook op postzegels af te beelden. Een voorbeeld is de uitgifte van de Seychellendwergooruil, een endemische soort die sterk bedreigd is.

Welke soorten worden afgebeeld?

Tot op heden zijn circa 3600 van de in totaal 10.000 vogelsoorten op een postzegel afgebeeld. Het gaat daarbij om bijna 30.000 vogelzegels uit 370 bestaande en niet meer bestaande landen.

Het zijn vooral grotere en felgekleurde vogelsoorten, die vaak worden afgebeeld omdat juist die de mooiste afbeeldingen opleveren. De onopvallende, merendeels egaal gekleurde kleine zangvogeltjes uit de Oude Wereld worden maar spaarzaam of niet afgebeeld. Zelfs de Huismus, door de mens in vrijwel alle

landen van de wereld geïntroduceerd, komt er met maar 29 zegels heel bekaaid af gezien het enorme aantal landen waar hij voorkomt en waar hij vaak de meest algemene soort is. De soort is ook op Ascension geïntroduceerd en daar afgebeeld op een zegel.

Alle 78 soorten op de Rode Lijst van Nederland zijn wel op een of meerdere zegels afgebeeld behalve de Oeverloper, omdat die weinig opvallende kenmerken heeft en 'saai uitzien' vogels als Duinpieper, Snor en

Grauwe Gors moeten het met slechts één zegel doen. De enige zegel met een Duinpieper is afkomstig uit Litouwen

Overigens zijn er slechts acht van deze 78 soorten op een Nederlandse zegel verschenen. Wie geïnteresseerd is in soorten die in Nederland voorkomen, kan goed beginnen bij onze zuiderburen. In België loopt al vanaf 1985 een gebruiksserie met vogelafbeeldingen van de bekende tekenaar Buzin. Inmiddels is

het aantal al de honderd gepasseerd. Vrijwel al deze vogels betreffen ook Nederlandse soorten. Ook de Grutto is uitgegeven in deze reeks.

De Flamingo is met stip de meest afgebeelde soort, met 316 zegels.

Onder andere Senegal heeft in 1974 die soort op een zegel afgebeeld.

De Kerkuil staat met 243 zegels op de tweede plaats en de Slechtvalk met 221 zegels op plaats drie, beide zijn het soorten die in alle werelddelen voorkomen. Ook pinguïnliefhebbers komen ruimschoots aan hun trekken: de Keizerpinguïen met 210 zegels uit 54 landen staat op plaats vier. Uit dat aantal landen blijkt al dat er heel wat landen bij moeten zitten die niet eens in de buurt van Antarctica liggen! Van de grote orde van de zangvogels

zijn er slechts twee die we terugvinden bij de eerste dertig van meest afgebeelde soorten: de Boerenwaluw op de twaalfde plaats met 160 zegels en de Roodborst op de zevenentwintigste plaats met 115 zegels. Beide soorten hebben een duidelijke symboolfunctie en worden daarom relatief vaak afgebeeld.

Informatie

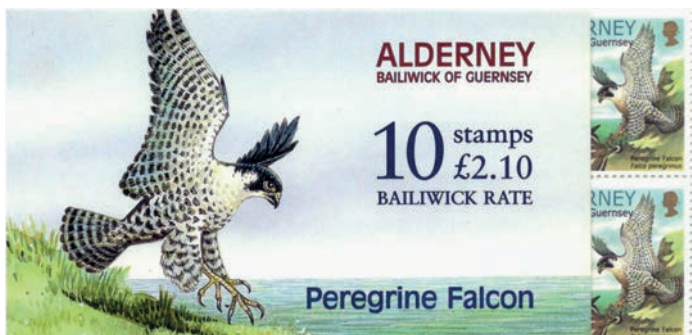
Tot 2003 zijn diverse catalogi met vogelpostzegels verschenen, daarna niet meer. Deze zijn dus hopeloos verouderd. In 2014 deed Michel, een bekende uitgever van postzegelcatalogi, een laatste poging maar met alleen de vogelzegels van Europa. Aan deze catalogus heeft ook de Motiefgroep Ornithologie zijn medewerking verleend. Misschien is dit een voorzet om tot een wereldcatalogus in diverse delen te komen.

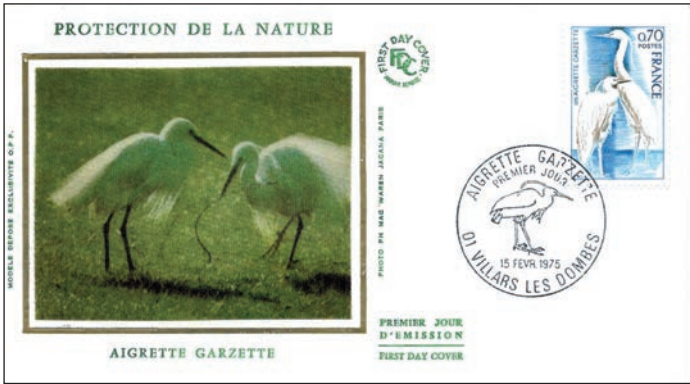
De papieren catalogi werden voortgezet op internet. Twee toonaangevende websites zijn die van Chris Gibbins: 'Birds of the World on postage stamps' (<http://www.bird-stamps.org/index.htm>) en die van Kjell Scharning: 'Theme Birds on Stamps' (<http://www.birdtheme.org/>).

Gerrit van Vuuren – actief lid van de Motiefgroep Ornithologie – heeft van de jaren na 2003 kopieën van deze website gemaakt en deze op papier gezet. In 2012 moest hij daar helaas mee stoppen, maar een cd met gegevens om zelf de aanvullingen te verzorgen is bij hem beschikbaar.

Op de website van de Motiefgroep Ornithologie (<http://www.mgo.de>) staan (op een afgeschermd alleen voor leden toegankelijk gedeelte) alle nieuwtjes op vogelgebied in kleur. Leden kunnen hiervoor een gebruikersnaam en wachtwoord aanvragen. In de Rundbrief van de Motiefgroep Ornithologie worden ze uiteindelijk ook – in zwartwit – op papier gepubliceerd.

Kaft van een postzegelboekje uit Alderney met de Slechtvalk.

Eerste Dag-enveloppe met de Kleine Zilverreiger, uitgebracht in Frankrijk.

Andere filatelistische elementen

Postzegels worden ook wel voor de verkoop aangeboden in de vorm van een postzegelboekje met meerdere exemplaren van de zegels hierin. Op de kaft van deze boekjes staat vaak een fraaie vogelafbeelding. Eerste Dag Enveloppen zijn souvenir-enveloppen met zegels die zijn afgestempeld op de eerste dag van uitgifte, vaak met een gelegenheidsstempel met dezelfde vogel als op de zegel. Er zijn

Een postwaardestuk uit de voormalige Sovjet-Unie met een afbeelding van Papegaai-duikers.

ook zogenaamde maximumkaarten waarbij op de beeldzijde van de kaart een afgestempelde postzegel is geplakt. De afbeeldingen op de kaart, in het stempel en op de zegel moeten dan zoveel mogelijk met elkaar in overeenstemming zijn.

Van meer filatelistische waarde zijn postwaardestukken; dat zijn poststukken zoals enveloppen en briefkaarten met een ingedrukte waarde. Zowel die waarde als andere

Een luchtpostblad uit Groot-Brittannië met de Huismus.

Een voorbeeld van een thema: een velletje uit Sierra Leone met het thema 'vogelzang'.

elementen van zo'n postwaardestuk bevatten vaak heel mooie afbeeldingen van vogels. Bekend zijn de geïllustreerde enveloppen uit Oost-Europese landen, vooral de Sovjet-Unie en Roemenië.

Verder zijn er afbeeldingen met vogelmotieven op postale elementen te vinden als telegrammen en luchtpostbladen. In het bijzonder deze laatste zijn vaak een lust voor het oog. Voor vogelaars aardige enveloppen zijn die uit Scandinavische landen met een echte vogelveer, de zogenaamde 'vederbrieven'. Zij dienden om de brief met spoed te laten bezorgen (vliegensvlug).

Ten slotte zijn er allerlei soorten stempels met mooie vogelafbeeldingen. Interessant zijn onder andere een aantal plaatsstempels waarbij de naam van de plaats een duidelijke relatie met een bepaalde vogelsoort heeft. Voorbeelden zijn plaatsen met de naam Kraanvogel en Ooievaar, vernoemd omdat deze soorten in deze plaats broeden, in het gemeentewapen staan of in de omgeving voorkomen. Al deze elementen verhogen bovendien de filatelistische betekenis van je vogelverzameling.

Specialisatie noodzakelijk?

Door de enorme hoeveelheid zegels, soms van weinig filatelistische of ornithologische

betekenis, is het nauwelijks meer doenlijk om alle uitgegeven vogelzegels in handen te krijgen. Dat zou ook een dure grap worden. De meeste verzamelaars van vogelpostzegels specialiseren zich daarom. Binnen de motiefgroep zijn er leden die alleen alles van uilen sparen, of van Kraanvogels, pinguïns, de IJsvogel, de Ekster of de Ooievaar. Anderen sparen alleen zegels van Europese vogelsoorten, weer anderen kiezen een thema als vogelbescherming, vogelzang, het familieleven van de vogels of vogels in hun leefgebied.

Vogelaartje

AANGEBODEN:

Een aantal complete jaargangen van *het Vogeljaar*.

Deze zijn gratis bij mij af te halen of tegen verzendkosten te bezorgen. Het gaat om de jaargangen 1976, 1978-'80 en 1987-'90.

GEZOCHT:

Zelf mis ik van *het Vogeljaar* vanaf 1957 nog de nummers 13(6), 14(3), 14(4) en 14(6). Wie kan mij daaraan helpen?

Ruud Costers, Alkmaar,
e-mail: ruudcosters@hetnet.nl

Een enkeling probeert van elke soort die op postzegels is verschenen één zegel te pakken te krijgen.

Enkele leden van de motiefgroep die zo'n gespecialiseerde verzameling hebben opgebouwd, laten deze zien op nationale en internationale postzegeltentoonstellingen. Zij hebben deze met heel hoge onderscheidingen bekroond zien worden. Deze leden helpen degenen die ook eens willen tentoonstellen graag op weg met informatie hoe ze dit moeten doen. De halfjaarlijkse contactdagen zijn hier uitermate geschikt voor.

In de Motiefgroep Ornithologie verzamelen de meeste leden alleen zegels die 'postfris' (ongestempeld zonder plakker) zijn, maar er zijn ook leden die uitsluitend vallen op gestempelde zegels bijvoorbeeld omdat die meestal echt gebruikt zijn. Gestempeld zijn zegels vaak ook goedkoper, maar de stempel maakt de afbeelding van de vogel wel soms minder zichtbaar. Soms zit er op alle zegels van een serie precies op hetzelfde hoekje een deel van een stempel! Dan zijn ze vooraf al gestempeld. Ongestempeld zijn ze dus het mooist. Een voorbeeld uit Maleisië toont een lelijke (links, door de vogelafbeelding heen) en een mooie afstempeling (rechts, in de onderhoek).

Hoe komt men aan die zegels?

Je kan natuurlijk een postzegelwinkel binnenstappen en ze daar kopen. Dat is meestal

niet de goedkoopste manier. Op eBay en de grote veilingssite van Delcampe worden heel veel vogelzegels tegen vaak heel schappelijke prijzen aangeboden. Sommige handelaren hebben ook een eigen webwinkel. Bij postzegeltentoonstellingen staan ook vaak handelaren waar je terecht kan. Er worden regelmatig grote beurzen gehouden.

Als lid van de Motiefgroep Ornithologie kan je deelnemen aan het zogenaamde rondzendverkeer waarbij je een paar keer per jaar postaal materiaal met vogelafbeeldingen thuisgestuurd krijgt en waar je op je gemak thuis een keuze uit kunt maken. Op de contactdagen neemt iedereen de zegels mee die hij dubbel heeft en die hij/zij kwijt wil. Daar kan je dus ook je verzameling mee aanvullen.

Belangstelling gewekt voor vogelfilatelie? Word dan lid van de Motiefgroep Ornithologie. In de kaders treft u nadere informatie over deze organisatie aan.

■ T.P.J. Loorij, Rozentuin 31, 2272 XA Voorburg, e-mail: tloorij@xs4all.nl.

Motivgroep Ornithologie e.V. - Nederlands-Belgische Afdeling

De website van de Nederlands-Belgische Afdeling is: <http://www.MG-O.de> (met een afzonderlijk Nederlandstalig deel). De contactpersoon voor Nederland is Gerard Kolman, Akkerslagen 45, 5364 RG Escharen, (0486) 47 38 68, e-mail: gajkolman@home.nl.

Mocht u overwegen lid te worden, neem dan contact op met ons via de contactpersoon of het contactformulier op onze website. U kunt natuurlijk ook eerst één van onze contactdagen bezoeken. Informeer bij Gerard Kolman voor de juiste datum. De kosten van een lidmaatschap van onze motiefgroep zijn op dit moment €27,00 per jaar.

Wat krijgt u daarvoor?

Vanuit Duitsland drie- of viermaal per jaar een Rundbrief (in het Duits) met heel veel wetenswaardigheden over vogelfilatelie.

Drie- of viermaal per jaar een contactbrief in het Nederlands (alleen voor de Nederlandse en Belgische leden) met eigen bijdragen van deze leden. Een florerende rondzenddienst met filatelistisch materiaal tegen redelijke prijzen.

Twee keer per jaar onze contactdagen, meestal op een centrale plaats in het land; met een lezing (filatelistisch of ornithologisch), gelegenheid tot kopen en ruilen. Jaarlijks een zogenaamd Jahrestreffen (meestal Duitsland), met één of meer excursies naar vogelrijke gebieden.

Op de website <http://www.mg-o.de/> vindt u alle verdere informatie. Op die website is er een met een wachtwoord afgeschermd gedeelte, alleen toegankelijk voor leden, met alle nieuwtjes die op vogelpostzegelgebied zijn verschenen en er is de Rundbrief in elektronische vorm. Zowel de nieuwtjes als de Rundbrief zijn daarop volledig in kleur (nadere informatie is te verkrijgen bij Peter van Nies, e-mail: mgonl@mg-o.de).